

egy fehérre meszelt sarokházban
és a hozzá ragasztott raktárépületben
zsúfolták össze. (A házak fölülről nézve,
akárha négyrét hajtogatott papírcetlik.)
Nagyapám egyszer az ablakon keresztül
kolbászt és tejet is becsempészett.
Nem kellett nekik. Nem értette, miért.
Mire föl ez az arisztokratikus finnya?

Tenigl-Takács László

ÉJJELI SOFŐR

Október 16. 02. 42. Sötétből a kép kivilágosodik. Csendből a hang:

„Hello tourist du bist in Budapest, capitol of Hungary. For a little money I will show you this beautiful city. I am a student I am 23 I study sociology on the very famous Eötvös Loránd science university.”

Felhangosította a rádiót. Szerette ezt a dalt, mert sok szót megértett belőle. A manit ők is mondják, a sztadi, az biztos a stadion, Pesten mindig sok turista jár. Itt is vannak, a termál meg az olcsóság hozza ide őket. Azt érezte közben, tud kicsit angolul. Ha bekopogtatna az ablakon a turista, és kérdezné, hol van valami, letekerné, és válaszolna neki. A diszkóban mindig angol számok voltak. Nem ment a lányokkal. Inni nem ihatott, az ugrálás meg nem neki való. A Perszá se hagyná, hogy nélküle mulasson. A meló, az meló. A kocsira is vigyázni kell, a múltkor megkarcolták, adott is egy maflást az egyik részeg kölyöknek, de aztán hagyta őket futni. Erős, szelíd ember volt. Ha verekedtek, mindig csitította a feleket, hogy minek ezt csinálni, minek a balhé. Kinn maradt most is a sofőrülésen, bámulta az éjszakai világot, a holdat, a neonokat, az érdekesebb jellegű eseményeket a parkolóban, hallgatta a számokat, betett egy könyvet, elszundított, és felébredt a hideg vagy a zaj szerint.

Nem nagyon emlékezett Pestre. Egyszer még alsós korában. A Duna, a hidak meg a metró. Féltek, és direkt hangosan sikoltoztak, amikor átmentek a Duna alatt. A tanár is mondta, hogy épp most van felettük a folyó. Aztán meg már hiába csitította őket és fenyegetőzött, csak csinálták tovább. Pestről a papától tudott először. Később a tévéből. A papa sokáig volt építkezéseken. Óbudán, a lakótelepen, aztán ő is a metróon. Mutatta egy filmben, milyen cirkuszkocsiban aludtak. Voltak kerekei, mindig áthúzták egy másik helyre, ha máshol volt a fűrés. Benne egy kicsi kályha, emeletes ágy, asztal és székek, ruhaakasztó, tisztára olyan, mint egy kicsi ház. Mindennap más főzött a kályhán. Nagyon szerette, ha otthon a papa főz. Nem volt olyan jó, mint a mamáé, de volt benne valami más, talán a pesti messzeség íze és szaga. Mindig ott sündörgött mellette, a papa meg

mesélt. Kéthetente jött csak haza, mert a hétvégi műszakokkal sokat lehetett keresni. Minden gyereknek volt rendes ruhája, játéka. A vonat sokáig tartott, kártyáztak és ittak, mindig berúgva érkezett, borszaga volt, és ha hozzábújt, nagyon szúrta a szakálla. De a mama sohasem veszekedett vele. A pénzt fizetéskor rendesen elküldte haza...

Férlalomból az emlék:

Bújócskáltak egy csomó gyerekkel. Elbújt a góré alatt. Akkor már nem a telepen laktak, a parasztok beköltöztek a bányához, a cementgyári lakótelepre, ők pedig megkapták a tanácstól a vályogházakat. Volt konyha, istálló, ólak is. A góré alatt szűk volt a rés, alig tudott befurakodni. Körben a nagy gaz. Sose találják meg ezen a helyen. Hallgatta a távoli, sikongató ipiapacsokat, az egerek neszezését a feje felett, bámulta a szalmaszálakon masírozó hangyákat az orra előtt. Sűrű lett a csend és a meleg, belealudt a várakozó izgalomba. Nostalgikus jellegű volt nagyon. Aztán meg arra ébredt, hogy bees-teledett, már majdnem teljesen sötét van. Mindenfelől nagy kiabálás, mindenki őt kereste. Köztük a mama, kezében a légycsapóval. Azzal szokta elverni, csípett, de nem hagyott nyomot. Sírva előmászott. Nem kapott ki, mikor mondta, hogy mi van, csak bújócska volt az egész. A mama még nála is jobban sírt, azt hitte, belefűldt a kútba. Tavaly is egy gyerek a szomszéd faluban. Aztán, ahogy kijött az emlékből, arra gondolt, régen a zaj nem hagyta aludni. Mindig felébredt, ha valaki felkelt a szobában, kiment inni vagy pisilni. Most pedig éppen azért tesz be zenét, hogy elhalkítsa a gondolatokat a fejében.

A rímes és dallamos dalokat is szerette. A verseseket. Hangos verseket a kicsi lány miatt is letöltött, tele van vele a jutub, a net. A Robi is hozott sokat, akkor már megtért a diakónusoknál, se drog többé, se alkohol, csak úgy mehetett ki dolgozni Hollandiába a szeretetotthonba. Nem voltak fanatikusok. Sokat olvastatták, nem csak a Bibliát. A Robi találta ki a hangos könyves dolgot is. Ha már nem megy az olvasás, meg este sötét van, le lehet torrentezni a netről, de a vakintézet is elküldi postán, ha van fogyatékospapír, van ott egy egész könyvtár belőle. A kicsi lány szerette hallgatni őket, a zenéseket, meg amit csak mondtak, nevetgélt közben, és ütemre ringatta magát. Már hatéves korában kívülről tudta a bóbíta táncolt meg más énekeket. Később együtt a Perszával már hosszabb történeteket hallgattak, meséket, regényeket, szerelmeseket...

*

Október 27. 03. 13. Sötétből a kép kivilágosodik. Csendből a hang:

„Tegnap a kórházban a doktor azt mondta nekem: az ön organizmusát, azt mondja, teljesen megmérgezte az alkohol... Organon... Nem organon, hanem or-ga-niz-mus.

Szikamber... Eh, butaság! Én komolyan beszélék... Igen. Ha az organizmust megmérgezte az alkohol... ez azt jelenti, hogy nekem árt, ha padlót söprök... ha port szírvok be...

Makrobiotika... hááá! – Te mit morogsz? – Szavakat... Van még egy szó: transzcendentális. – Az mi? – Nem tudom... elfelejtettem...”

Ezt nem értette, zavarta, és visszaébredezett. Az empéhármas könyveket nem lehet újra pontosan visszatekerni és megint meghallgatni a szókincseket. A daloknál más, ott megvan a számozás. A szavakat néha a Robi is megmagyarázta. Mondta, a végükkel

lehet megjegyezni őket, a demokráciát például a kráciával, ami azt jelenti, hogy győzelem. A demokráciában győztek a szegények, az arisztokráciánál pedig a gazdagok győztek. Az izmus meg az, hogy valami rendszerbe van rakva. A realizmusban minden reális. Ebből a könyvből semmit sem értett, csak a magyarázatokat, hogy ki mit csinál éppen. Egy nő kommentározta őket, érthető volt a hangja, mint a tévébemondóknak. Az oké, hogy valami sötét odúban vagy pinceszínházban veszekednek, de nem szerette az olyan könyveket, ahol finnyásan és nagyképpően beszélnek, hogy senki se értse. Holnap kitörli, és elkezd egy másikat.

Látta egy filmben, hogy egy feka gyerek a börtönben megtanulta a szótárból a szavakat, hogy tudjon szépen beszélni, mint a fehérek, meg hogy ne tudják többé átverni őt. Ő is nézegette a neten. Szerzett egy idegen szavak szótárát is. Aztán mindig kipróbálta a haverokkal, ki tudja, mi az, hogy „leleményes”, mi az a „szinonima”. Először kiröhögtek, ahogy a könyvhallgatás miatt is. Cikizték, de nem reagált. Primitív jellegű emberek. Nem foglalkozott velük. Aztán meg már odafigyeltek rá, kérdezték, elvitték hozzá a hivatalos papírokat, hogy magyarázza meg, mit kell csinálni. Mondta egyszer a buszon a havernak, jó hangosan, hogy mindenki hallja, az ő papája olyan leleményes volt, mint az Odüsszeusz. Csak úgy néztek a magyarok. Meg azt is mondta, hogy ha a szegények megtanulnák és megértenék a szavakat, történe valami. Megtanult fontos dátumokat is. 1514-ben volt a parasztlázadás. Amerika – 1492. Mohácsi vész. Hitler: 1939–1945. 1968. Holdraszállítás. Meg ilyesmi. Egy darabig pörgette a dátumokat a fejében, aztán hátradöntötte az ülést, várta a szédülést, hogy halkuljanak a zajok ...

Még aznap éjjel. Félálomból a kép kivilágosodik. Csendből a hang a fejében:

Robi elmondta, hogy államis volt, ezért is van meg a szaktudása meg az érettségije. Mert ott 18-19 éves koráig benn kell maradni és tanulni. Sokáig nem is tudta, hogy cigány, pedig Kalányos a neve, meg az államiban nem is volt olyan, hogy cigány meg nem cigány. Büntetés járt érte, ha mondták. A Robi mesélte, hogy egyszerre jöttek ki Fótról az Árpival. Albérleteztek itt-ott. Néha szerepeltek a pinceszínházban. Voltak magyarok is ott, fiatalok. Ittak, szipuztak. Deviáns jellegű volt a viselkedésük. A rendezőnek volt egy mániája, hogy cigányul adjanak elő egy darabot. Meg is lett, de nem tartott sokáig, a rendező nagy szemét volt, minden csajt meg akart dugni, nemcsak az államisokat, hanem az oláhokat is. Bejött az egyik csajnak a rokonsága, nagyon összeverték, úgyhogy nem lett belőle pálya.

Aztán a Robi ráhajtott a nyelvekre, vendéglátós akart lenni vagy idegenvezető, de nem vették fel az egyetemre. A Szilvi is oda járt színjátszani, szép magyar csaj, hosszú, hullámos hajú, később az Árpival jöttek össze, mikor a Robi már Hollandiába ment. Jó fej volt, mondta, ha nem tudnak visszamenni az intézetbe az ünnepekre, ne karácsonyozzanak az utcán, se az albérletben a hidegben, menjenek hozzá, a szülei rendesek, az anyja grafikus, az apja meg értelmiségi, a cigányszínházat is engedik neki, nem diszkriminálnak. Aztán, mikor odamentek, jól kivágták őket azzal, hogy a karácsony csak a családé, hiába sírt és könyörgött Szilvi, hogy ez a szeretet ünnepe. Aztán a Szilvi se maradt otthon, elment velük. Egész éjjel az üres és havas városban itták a bort és a pálinkát, amit hoztak, kószáltak a hidakon és a lakótelepeken. Nem járt semmi sem. Találtak egy csomó kidobott neoncsövet, lézerekdoztak a csillagok háborújából. Egy telefonfülke volt a leszállókabin, annak volt energia védőpajzsa, és oda lehetett bemenekülni a másik

kettő elől. Egy lakó végül kihívta a rendőrséget, hogy ott kiabálnak meg minden. Kijöttek, látták, hogy nincs bűncselekmény, mondták, nem lesz ügyészség, de beviszik őket, hogy ki ne húljene. Rendesek voltak a kapitányságon, mindenki hozott valamit hazulról, rántott húst, bejglit, kínálták őket is. Így volt a Szenteste. Másnap elmehettek. A Robi nagyon szerette ezt a történetet. Legalább háromszor elmesélte neki.

Rövid és elvesztett álm után, sötétből a kép kívülágosodik. Csendből a hang a fejében:

„Az elégia a római költészetben kialakult lírai műfaj. Melankolikus hangulatú, emlékező jellegű, hol fáradt beletörődést, hol bizakodó megnyugvást sugárzó lírai költemény, pl. Berzsenyi Dániel: A közelítő tél...”

– ezt kívülről megtanulta. Mikor először úgy voltak a Perszával, még gyerekek voltak, tizenkét-tizenhárom évesek. Konyhót épített napraforgószárból, belül fűvel rakta tele, úgy hívta, nyuszifészek, oda bújtak. Levetköztek, reszkettek a hidegtől és a félelemtől, hogy a mindig körülöttük vizslató mama rajtakapja őket. Nagyon figyelte a lányt. Nem is tudták, hogy milyen volt, csak szorították egymás karját, szégyenlősségből becsukták a szemüket, kérdezték, te mit érzel, nekem szorít, szúr, süt, meleg. Talán azért is csinálták, mert mindenki azzal dicsekedett, hogy már csinálta. A göré, a fű tele volt bogarakkal, rámásztak az izzadt bőrükre, úgy kellett közben csapdosni őket. Ezen röhögtek, és amíg benne volt a lányban, a maga testében érezte, ahogy a Perszá is ráng belül a nevetéstől. Olyan elégius jellegű volt az egész. Nagyon sokszor eszébe jutott, akkor is, amikor már profiul belejöttek, és tudták, hogyan és mi mindent lehet csinálni, amikor már ők is megtalálták a jó helyeket, a padlást, a horhost a pap háza mögött, az útépités után ott hagyott, rozszant fabódét. A titok meg összekötötte őket egészen mostanáig.

Jöttek a lányok meg a német, jól beszíva, egymásba csimpaszkodva. Kinyitotta nekik az ajtót, mondta, ahogy szokta, „vancig meg cancig”, ilyenkor mindig jókat röhögtek. Macilaci, a kiscsónok, megtiltotta a markecot. Rontja a boltot, ha nem tér vissza a kuncsaft. És csak nála lehet pénzzel fizetni. Holnap majd mondja a lányoknak. Újak még. Ne legyen baj.

*

November 4. 11. 13. Sötétből a kép kívülágosodik. Csendből a hang:

„Valamibe belekeveredhetett Chicagóban. – Valószínűleg – mondta Nick. – Pokoli ügy. – Rémes – mondta Nick. Többet nem is szóltak, George lenyúlt egy törölőruháért, és letörölte a pultot. – Vajon mit csinálhatott? – mondta Nick. – Átejtett valakit. Ezért szokták őket megölni.”

Az ukránok nagyon bedurvultak. Régebben csak megverték az adóst vagy akire megbízták őket. Most már egy kocsmázásért, benzinpénzért is áthajtanak az ember lábán. Egyszer csinálta csak. Lefogta az ürge kezét, az üvöltés alól hallotta, ahogy törnek a csontok. A Kakamarci volt az, mindenkitől pénzt kért kölcsön, hogy kamatozásba fogjon, de nem fizették vissza neki, ezért bebukott az egész. Nem ment el velük többet. Átverték, azt mondták, nem lesz nagyobb gáz, csak kicsi dádá, mint rendesen. Aztán szó szót váltott, a Marci visszapofázott, és elszabadult a dolog. A fegyverezésben is jó pénz volt még vagy tíz évvel ezelőtt. A pisztolyt nem kell elrejtteni, övbe dugva hozzák

át, néha kettőt, hármat is. Soha sincs motozás, csak ha feldobták őket, és előre tudják a vámosok. Ezért váltanak mindig embert és kocsit. Egyszer-kétszer csinálta. A határtól nem messze dugta el egy megmondott helyen, onnan vitte el valaki. Aztán szólt a Goránnak, hogy a húzósbab dolgokat nem akarja. Cigit, piát bármikor, de családjá van, meg gyerekek. Ha bukna, nem ülhet éveket. Nem lett gáz, hagyták, hogy kiszálljon.

A Robi kapott egy hivatalos levelet, hogy jelentkezett az anyja, már nagykorú, nem tilos többé, ha akarja, megkeresheti. Nem akarta. Ő is nagyon beleesett a Szilvibe, de nem lett belőle semmi. Őt nagyon patronálta. A papán, a mamán meg a Perszán kívül talán senkivel sem beszélt annyit. Ő hozta a Jorgoszt is a családba. Görög volt, de itt született, teljesen magyarul beszélt. A Jorgosz mondta, hogy ő kommunista, mindenkije az, sőt, a Jézus is, ő volt az első legnagyobb kommunista, a nagyszülei is ezért menekültek Magyarországra, amikor legyőzték Görögországban a lázadást. Járt a jogi egyetemre, de egy év után abbahagyta, mert nem bírta a vizsgákat. Ketten kitalálták, hogy megtanítyák neki a ritka szavakat. Meg összeállítják, hogy miket olvasson és hallgasson. Először verseket és rövidkeket, hogy tudja követni. A szavakat és a mondanivalót pedig majd visszakérdezik.

A szavak hasonlítanak. Néha gyűjtögette őket a fejében, és leírogatta: „vár – város – várakozik”. Ezek biztos, hogy összefüggenek. Hányféleképpen lehet mondani, hogy „ház”, mi a különbség közöttük. Volt egy bonyolult gondolata, amit senkinek nem tudott rendesen elmagyarázni. Azt gondolta, hogy a gondolatok között hely van, oda mindig beférhetne még egy gondolat. De a berakott gondolat mellett is van hely, oda is elférhetne még egy, így aztán irtó sok gondolat férhetne be egymás mellé, és még mindig maradna ugyanannyi hely. Azt is megfigyelte, hogy ha máskor és máskor kezdi el ugyanazt a gondolatot, és békén hagyja, hogy menjen magától, mindig másfelé megy, és máshová jut el. A Jorgosz meghallgatta, azt mondta, ő sem érti igazán, de szerinte teljesen filozofikus.

Voltak kedvenc szókifejezései, mint például a „mértni pontossággal” és a „jellegű”. Néha meg kikereste, hogy miért hívják úgy a dolgokat, honnan van a nevük. Mondta egyszer a Macilacinak, hogy a makadám egy ember volt, aki a köves utat kitalálta. Az meg csak nézett, honnan tud ilyeneket. Macilaci a lányokat osztotta szét a helyekre. Korábban, amíg volt benne pénz, devizázott. Már nem nagy hangú, csak nagy testű ember, hallgat, csendesen beszél. Megváltozott a kórház után. A lábából kivettek egy eret, és azt varrták be a szívébe. Az anyja magyar, horvát az apja. Onnan jött át. Nem szerette, ha Macilacinak hívták, de tudta, hogy mindenki ezt mondja rá...

Ugyanaznap éjjel az álmom. Nehezen jött, sok homályos képet követve:

Esküvő volt. A vőlegény a Jorgosz. Nem látta egyszer sem, de érezte, hogy a lánya a menyasszony. Malacot sütöttek, és vattacukrot ettek. A malac az asztalon volt, a vattacukor pedig egy nagy színes bohócládában, mindenki vehetett belőle, amennyit akart. Ő volt a matektanár. Benne volt a Shakespeare meg a párizsi Notre-Dame, de erre már nem emlékezett pontosan. A Jorgosz nagyon táncolt és mulatott, mint a filmben. Egyszer csak leült mellé, átkarolta a vállát, és elsírta magát. Mondta, hogy ma este mind meg fognak halni, most mondja meg, mi értelme ennek az egésznek? Erre riadt fel.

Kinyitott egy redbullt. A kék „NO NAME” neonfelirat hideg volt, villogott, ettől lenyugodott. A Macilaci, mióta szíves volt, nem engedte, hogy a kocsiban cigizzenek. Kiszállt, vizelt egy fa tövében. Eszébe jutott a könyv. Miért hagyja az a bokszoló, hogy lelőjék? Főleg, hogy előre megmondják neki, hogy jönnek megölni. Biztos nincs senkije otthon. Vagy depressziója van. Mondja is, hogy nem akar már továbbmenni sehová. Elszívott egy töltött cigit. A felesége csinálta otthon. Kapart a dohány, de olcsón kijöttek. Ő nem hagyná magát. Elbújna az ajtó mögött. Ha kopognak, csak várna csendesen. Ha pedig betörik, az egyiket baltával leüti, aztán a másikat. Kinyírná őket, az tuti. Neki van életereje, nem úgy, mint a svédnek. Ezek a ma esti rövidiek jók voltak. Volt valóság alapjuk. Mintha ő is benne lenne, mintha most történe az egész. Hasonlítana arra a bokszolóra, de neki nincs szétbokszolva az orra.

„A novella egy történet. Általában rövid a terjedelme, de lehet hosszú is. A romantikusok képzeletbeli novellákat írtak, egzotikus helyszíneken, mint például a kalózok, távoli tengerek, szigetek vagy hősi események. A realizmus novellája a való világról szól. Társadalomkritika van benne, mértani pontosságú jellemek és lelki folyamatok. A novella célja a tanítás és a szórakoztatás. Sokszor a lényegét nem is írják le, azt olvasni kell a sorok között.” Mikor írásbeli volt, segített is a nagyfiúnak, ilyenkor mindent végigbeszélt vele, hogy biztosan megértse, hagyta, hogy ő rakja össze a mondatokat. A tanárnő mégis visszaírta a füzetbe, hogy ne csinálja meg más a gyerek helyett a fogalmazást.

*

December 2. 23. 47. Sötétből a kép kivilágosodik. Csendből a hang:

„Azt kérdezi, hogy hallottam-e róla? Ő volt a legvészomjasabb kalóz, aki valaha tengeren járt. Fekete Szakáll csecsemő Flinthez képest. A spanyolok olyan szörnyen rettegetek tőle, hogy mondhatom, uram, olykor szinte büszke is voltam rá, hogy Flint angol ember. Láttam egyszer az oromvitortorlát, ezzel a két szememmel, Trinidad szigeténél, és az a gyáva rumoshordó, akinek a hajóján utaztam, visszafordult... visszafordult, uram, a Port of Spain-i kikötőbe.”

Látta a filmben, hogy Francis Drake-nek volt egy hajója. Úgy hívták: az Arany Szarvas. Sokszor megkerülte Amerikát. Legyőzte az ellenséget, elvette tőlük az aranyat. Szerette a kalózos filmeket, gyűjtögette is. Ott nem parancsol senki nekik, ha túlerőben üldözik őket, mindig elmenekülnek. Máskor meg ők győznek, soknak fél keze, fél szeme, fából van a lába, mégis jól verekednek. Kötélen ugrálnak át a másik hajóra. És minden nő az övék. A John Silver pedig azt jelenti magyarul, hogy Ezüst János.

A lányokkal semmit sem kezdett, pedig lehetett volna, akár pénz nélkül is. Nem voltak gögősek és beképzelték vele, még a kis tizenhét éves se, akibe az István, a nagyfőnök beleesett, felcsinálta, majdnem el is vesztette érte a feleségét. Úgy kellett végül kiküldeni Olaszba, ott ment férjhez, már van is egy másik gyereke. A lányokkal haverok voltak, munkatársak. Ha nem volt a kocsiban kuncsaft, legtöbbször mellé ültek az anyósülésre, beszélgettek az oda-vissza úton, néha még hajnalban is, a lakásuk előtt, mikor már végeztek, és hazavitte őket. Elmesélték egymásnak az életüket. Néha betett egy zenét vagy verset, és mondta, hogy hallgasd meg, ez éppen olyan, mint amiről az előbb beszéltél. A lányok meg csodálkoztak, hogy tényleg olyan, a szomorúaknál sírtak, és kérték, hogy írja ki nekik is. Nem volt az téma, hogy cigány meg nem cigány. A nagyfőnök,

az István nem is hagyná a rasszistákat. Mondta, csak az számít, ki mennyi pénzt hoz, hogyan melőzik, és hogy ő nem bírja a szkinhedeket.

A kicsi lány az újszülöttosztályon vesztette el a szemét. Azt magyarázta a doktornő, hogy a koraszülési rendellenesség miatt, de ő biztos volt benne, hogy rosszul kapcsolták be az inkubátort, az égette ki, csak nem merik megmondani neki az orvosok. Kicsi korában nem ő nevelte. Mikor a bátyja először a kezébe vette, vörös volt, hunyorogva bögött, kapaszkodott, éppakkora volt, mint egy kismacska, aminek nem nyílt ki még a szeme, és ahogy tartotta, belekakált a bátyja tenyerébe. Az meg elsírta magát, és mondta, ez már az ő gyereke, senkinek nem adja oda. Nyolcéves koráig nevelte. Jobb volt a városban, közel az intézet, gyakran mehetett haza. A bátyjáiék kezdték el a kazettázást és lemezezést. Akkor még bakelitok voltak. Mikor visszaköltözött a faluba, hozta a lemezeket. Már huszonöt éves, ők mégis kicsinek nevezik. Macskás még mindig, bújjik, dörgölőzik, simogatja a bársonyos dolgokat.

Régebben szépen kihúzta magát, mert mindig rászóltak, hogy üljön rendesen, egyenesen, és ne dörgölje a szemét. Gyönyörű szép lány volt, vékony csípőjű, kerek mellű, a fekete haja a derekáig leért. Most már kicsit elhízott, meggömbíti hátát a sötétség. Gubbaszt az asztali kályha mellett, beszélgetnek az asszonnyal, rádiót hallgatnak vagy dévédéket. Pletykálnak erről meg arról. Betesznek egy verset, egy mesét vagy a Kis Herceget. Talán már ezerszer is hallgatták, de sosem unják. A kicsi lányt mindenki kicsi lánynak hívja, pedig ő a legnagyobb gyerek. Még a középső fiú is tíz évvel fiatalabb nála. A legkisebb meg tizenötlet.

Volt egy füzete, abba próbálta ő is a verseket, úgy, hogy ritka kifejezéseket írjon, meg komoly mondanivalót, amiket hallott az empéhármasokon ...*A világ, s benne él az ember, s küzd nap mint nap alázatos küzdelemmel, s zakatoló gépek s füstös kémények hangja s homálya befed hegyet s völgyet. Léptek kopognak, ágyúk ropognak, s füstölgő tüzek s gépek dübörögnek emberek menekülnek a gonosz haragja mindenkit elér...* ezt aztán nem fejezte be. Rájött, hogy hülyeség az egész, meg nem is jönnek ki a sorok. Volt egy szerelmes is: *Ismerlek kicsi korod óta, és most, hogy szenvedsz, én is szenvedek, nem vigasztal senki, látom az emlékeket, minden bűnödöt megbocsátom, te vagy a feleségem, a párom...* de ez se volt jó. Onnan tudta, hogy mikor pár nappal később elolvasta, beleszégyellte magát. Olyan volt, mintha nem is ő írta volna, hanem másolta volna, vagy ha neki olvastak volna ilyet, biztos, hogy szétröhögi magát. Volt ilyen a hallgatott könyvek és versek között is. A rosszakat aztán kisa-tírozta, néha olyan erősen, hogy átszakadt a papír. Tele volt a füzet ilyen átszakadt lapokkal. Főleg csak szavak és kifejezések maradtak. Időpontok, hogy mikor kiért hova kell menni.

Amikor a Robi visszajött Hollandiából, beszervezte a tanodába a külföldi diakónusokat. Két német srác jött, akik nem akartak katonáskodni. A németeknél még kötelező, de aki nem akarja, mehet értelmi fogyatékosokat ápolni, öregek otthonába meg hátrányos helyzetűekhez, mint ők. A harmadik a Jorgosz volt. Nem is jöhetett volna, mert nem református. A magyartudása miatt vették be a programba. Mikor vége lett a rendszer-váltásnak, visszaköltözött Görögországba egy utazási irodába. A szülei itt maradtak a József Attila-lakótelepen. Ők már öregek, nem mennek sehova. A Jorgosz gyakran látogatott haza, mesélte, hogy milyen szigetekre ment, hogyan hajtának rá a nagy mellű

szőke európai csajok. Mesélt a repülő halakról meg a mítoszokról. Ezeket ő is tudta, emlékezett rájuk még az iskolából. Pallasz Athéné a bölcsesség istennője. Hermész a tolvajoké. Zeusz egy barlangban született.

Megmutatta nekik a füzetét. A Robi meg a Jorgosz elolvasták, amit írt, mondták, nem kellene kifirkálni, még akkor sem, ha később már nem tetszik neki. Vannak rosszabbak is újságokban, amiket kiadnak. És ha hallgat vagy olvas valamit, írja le, hogy mi jut róla eszébe. Ezt egy darabig csinálta is, de abbahagyta, mert zavarta a figyelésben. Inkább akkor írogatott, amikor csend volt vagy zene. Érezte az elalvást a torkában. Hátulról, a tarkójában csúszott felfelé...

Ugyanaznap éjjel az álom. Olyan, mint a film a gondolatokba vegyülve:

Hajósok voltak. A szélén ült, félt, hogy beleesik a vízbe. Beleesett. Ahogy merült lefelé, látta, hogy halottak lebegnek mindenfelé. Nem félt tőlük, mert mind ismerősök voltak, épek, nem rothadtak, mintha csak aludnának. Észrevette, hogy a vízben is tud lélegezni. Egyre gyorsabban lélegzett, és a sok oxigén felgyűlt a testében, megkönnyebbedett tőle a fajsúlya. Lassan emelkedett, fellebegett a víz felszínére. A hajóból szóltak és gratuláltak, jó, hogy nem ijedt meg, mert ez volt a próbatétel, és hogy most már ő is közéjük tartozik.

*

Január 7. 10. 23. Sötétből a kép kivilágosodik. Csendből a hang:

„– Mi az nekünk. Fittyet hányunk neki – mondta a fiatalember. – Mint két fityur. – Megfogta Sybil bokáját, lenyomta, aztán előre. A gumipárna orra átsiklott a hullám taraján. A víz eláztat-ta Sybil szőke haját, de visítása tele volt gyönyörűséggel. Mikor a párna megint vízszintesen lebegett, kezével kisimított egy vizes, csatakos hajfűrtöt a szeméből, és jelentette: – Épp most láttam egyet.”

A pappal mentek a tengerhez kétszer is. Volt valami német kapcsolata, mindent azok fizettek. Nem olyan volt, mint ahogyan a képeken látta. Zavaros, csupa hínár meg hideg. Senki sem akart fürödni, még a németek se. Kicsik voltak. A pap otthagya őket, ment vissza a következő csoportért, a táborvezető, a Thomas meg nagyon rájuk szállt, külön házakban aludtak még a rokonok is, és mindig beszólt, ha meglátta, hogy a fiúk a lányokkal összeülnek. Egyszer le is spriccelte őket slaggal, mikor a Perszával beszélgettek a padon, és vihogott közben, hogy HO-HO-HO, meg hozzá valamit németül. Tudott egy kicsit magyarul is, régebben németet tanított egy pesti iskolában, onnan tanulta meg. Aztán azt is megcsinálta, hogy mikor zuhanyozott, bement ő is, ott mosta mellette a nagy faszát, és mondta, hogy majd az övé is megnő, ha felnő. Később azt mondták róla, hogy pedofil buzi, de ővele semmit se csinált.

A tenger a könyvekben egészen más. A Robi azt magyarázta, hogy szimbólumnak használják, oda kell figyelni. A szimbólum jelkép, valami fontosat jelent. Ő utálta a vizet, amióta a nagyok belelőkték a kikötőben. Úgy kellett kimenteni. Azóta se tanult meg úszni, bepánikol, ha víz alá kerül a feje. Ez a banánhalas történet viszont tetszett neki. A Robi azt mondta, fontos, hogy megértse a végét, ő viszont azért se akarta megérteni.

Jobb volt nem érteni. Tetszett neki, hogy ilyen hirtelen dramatikussá lett a vége. Agyonlővi magát a Szejmúr, amikor senki se számította rá. És jól lehetett hallani, milyen unalmasan beszélgetnek a gazdagok.

Ha tetszett neki a könyv, mindig kikereste a térképen a helyszíneket, New Yorkot, Trinidadot, Floridát, Chicagót, ahol az igazi nagymenő gengszterek laknak, ki is írta őket a füzetbe. Volt már egy egész helyszíngyűjteménye. Néhányat nem talált, például Zserminált, ahol a bányászok fellázadtak, és összetörték a gépeket. Náluk még senki sem lázadt fel, nem is törtek össze semmit. Nincs is mit összetörni. A Szejmúr meghalásáról meg az jutott az eszébe, hogy feléjük nem nagyon lesznek öngyilkosak, ő legalábbis senkiről se tudott a környéken, csak egy emberről, aki a halastóba fojtotta magát meg a gyerekét valami tartozás miatt.

A papa Pesten halt meg az építkezésen. Majdnem két hétig tartott, míg hazahozták, addig vizsgálták ki az ügyet, alig is bírták ki a virrasztást, a sok főzést a vendégeknek. A mama egész végig semmit sem aludt, csak néhány percet szundikált a sarokban, félóráskat a hideg hátsó szobában, amit sohasem fűtöttek, mert mind elől aludtak a kályha körül. A hátsó szoba meg tele volt aggatva drága, nagy szentképekkel, azoknak a keretébe tűzdelték a virágokat, a papa összekeresgélte fényképeit. Néhány régi, megfakultat a rokonság hozott messziről. Aztán, mikor végre eltemették a papát, minden kártyás, aki nyert a virrasztás estéin, beledobálta a sok aprópénzt a sírba. Amikor jóval később a mama is meghalt, ő már nem félt a halottaktól. Lemászott, odébb igazította a papa koporsóját, hogy elférjen mellette a mamáé, és gyorsan összekapdosott egy csomó megzöldült kétforintost, amiket már rég kivontak a forgalomból, semmire sem voltak jók, csak kabalának. Kéreggették is tőle a babonásak, de nem adott senkinek...

Még ugyanaznap éjjel az álom. Gyorsan jött, ahogy a fények kialudtak.

Látta a tévében, hogy a kicsi négerek a sivatagban kiássák a földből a békát, és kinyomják belőle a vizet. Azt isszák. Futott ő is az állat után. Az mindig megállt, bevárta, szomorúan nézett rá, rázta a szarvát, mondott valamit érthetetlen afrikai nyelven. Szomszjasak voltak. Lett ott egy kút a futástól. Lemászott inni, de csak kezeket talált. A kút falából nőttek, mind mozgott, markolászott, próbálta megfogni a ruháját. Ki akart mászni, de már nem volt ott a kötél. Megijedt, felébredt.

Még ugyanaznap éjjel. Csendből a hang a fejében:

A Macilaci egy csicska, ezt mindenki tudja, hiába veri magát. Az igazi ász az István. Főnök az autózsalonban, senki sem tudja, hogy máskor mit csinál, és miből van a pénze. Együtt vadásznak az osztályvezetővel meg az ügyésszel. Ezt a kurvás dolgot ő találta ki. Neki vannak meg a számok meg a címek. Néha a kuncaftot kell a lányokhoz vinni, máskor meg a lányokat a megmondott helyre. Övék a kocsik különböző nevekre bejelentve. Az István a király, ő a Vikidál, mindig poénkodnak is ezzel. Sok bejön neki az erdőből meg a szőlőből is. Így lett a mostani meló. A Perszá sokat napszámozott, jó munkás volt, az István meg tudta, hogy korábban egy-két dologban már benne volt, és meg lehet bízni benne. Megüzente, hogy lenne egy állandó éjszakai fuvar, lányokat kellene ide-oda vinni.

Mikor az István megtudta, hogy a francia szent forráshoz akarják vinni a kicsi lányt, szó nélkül odaadta az egyik kocsi, csak a benzint kellett állni, szállást meg nem fizettek, mert a kocsiban aludtak, összebújva, hárman, mint a kicsi lány kicsi korában. Ez olyan viccesen hangzott, hogy elmosolyodott. Az útra nem nagyon emlékezett. Főleg éjszaka vezetett. Csak a helyre. Sziklafalak. Tolakodtak a fogyatékosok, de nagyon rendet tartottak a papok meg a karszalagos önkéntesek. Tiszta volt minden, a vécék is, nem úgy, mint Magyarországon. A szent víztől nem lett semmi. A kicsi lány nem volt csalódott. Mondta, a javulás később is jöhet. Hazajöttek. Hoztak egy üveggel, körbelocsolták vele a temetőben a papát meg a mamát.

*

Február 23. 02. 14. Sötétből a kép kivilágosodik. Csendből a hang:

„Lenn a fejszecsapások egyre sűrűbben, egyre erősebben hangzottak, nedves fehér forgács repült a harmatos fűbe, az ütések nyomán recsegés-ropogás hallatszott. A fa egész testében megremegett, megingott, és újra kiegyenesedett, ijedten himbálózva tövén. Egy pillanatra minden elhallgatott, de a fa újra meghajolt, törzse újra megreccsent, és koronája ágakat tördelve, gallyait lengetve hullott a nedves földre. A fejszecsattogás, a léptek zaja elhallgatott.”

Néha félreállt a parkolótól messzebb helyre, sötétbe, ha nem akarta, hogy zavarják. A kicsi lány, ahogy nőtt a korrallal, mindenki beleszeretett. Néha még ki is talált nem létező embereket, akik hallottak róla, és őt keresik. Valahányszor megszólalt a mobil, mindig odatapogatózott, és kérdezte, ki telefonált. Később a Perszának elmesélte, hogy a Jorgosz nagyon rendes volt, semmit sem csinált vele, magyarázta, ez nem olyan helyzet. Pedig akkor nem volt csaja. Sokat hívogatták egymást, később, még Görögországból is. Aztán meg egy nő ember vitte el sétálgatni, de azzal is csak beszéltek. A Robi gyakran mondta bizalmasan, hogy el kellene küldeni Pestre az intézetbe, ott megtanítanák az ujjával olvasni, szakmát is tanulhatna, lehetne diszpcser egy irodában, találna neki való társat is. De ők nem engedték, a lány sem akarta, nagyon megszokták már, hogy egész nap együtt vannak az anyjával. Inkább beletörődtek, hogy nem lesz gyereke.

Váratlanul az emlék:

Fel-fel vitézek a csatára. Gyerekkorában szerette a március tizenötödikét. Elmaradt a tanítás, meg mindig közel volt már a húsvét. Mentek sorra köszönteni, pénzt kaptak, süteményt, festett tojást. A tojásokat este kivitték a temetőbe, körberakták velük a sírokat. Gyertyát és kalácsot is tettek mellé. A papa mesélte, hogy régen másnap vissza is hozták és megették a gyerekek, de ezt ma már senki se csinálja. A Robi meg azt mesélte el, hogy március tizenötödikén nagy bajban voltak a magyarok. A németek jöttek, és nem volt magyar ágyú. Egy ember tudott csak mértani pontossággal ágyút készíteni, a Gábor Áron, aki cigány volt. A magyar vezér pedig elment hozzá, és megkérte, hogy öntsön nekik ágyúkat. Megadta neki a tiszteletet. Így nyerték meg a csatát. Együtt harcoltak a németek ellen, este a táborüzeknél együtt mulatoztak, nem volt akkor olyan, hogy cigány meg nem cigány.

A grófnős és szegény emberes történetből nagyon kihallotta a természetet. Temetések is eszébe jutottak, amikor mindig csend volt a faluban, mert nem volt szabad bömbölni a magnót, ha másoknál halottra vigyáztak. Sokszor fiatalok haltak meg, az egyik

lány is, akit elgázolva találtak meg, teljesen szétronszolva az úton. Az István mondta, hogy ha elkapják, aki csinálta, levágják a fejét, és a lábánál ássák el. Soha nem lett meg a gázoló. És a haverja. A hülye stíllel akarta szétvágni a benzineshordót, kiszakadt egy vasdarab, és alulról felfelé leszakította az arcát. Nem is engedték megnézni a ravatalozóban.

Tudta, mi a favágás, erdőzött ő is tíz évvel azelőtt. A tanfolyamon megtanulták a fákat. Kívülről elsorolja azóta is. Úgy ismerkedtek össze a Robival. Jöttek Pestről a szociológussal, a Robi volt a sofőr meg a technikus, ő vette fel magnóval a beszédet. Jobban is szót értettek vele. Mutatta, hogyan kell a döntést csinálni. Kínálta neki a stílt is, de az nem merete, mondta, fél, hogy rádől a fa, vagy elszakad a lánc. Aztán meglett a barátság. A Robi gyakran járkált a környékükön a tanodás alapítvány miatt. Mindig bejött hozzájuk is. Angolozott a fiúkkal. Leszoktatta a csúnya beszédről és az ivásról. Most már akkor se kívánja, ha lehetne, de nem is lehet a vezetés miatt. A csúnya beszédre rászólt a Perszá is.

Néha végigsorolta magában, mi mindent csinált. Próbált ezt is, azt is. Ahogy az Isten hozta, meg a lehetőség. A mostani munkája talán még a legjobb. Sokat lát, sokat beszélget, hasznosan tölti az idejét. Kívülről, aki nem ismeri, csak egy embert lát a kocsi-ban, aki vár valamire. Legtöbbször észre se veszik, ami jó, mert illegális jellegű. Pedig rendes munka az. Amióta a Goránékat otthagya, senkit se ver át, és senkit se bánt. Nagy baj se lehet belőle, a Jorgosz elmagyarázta, mit kell vallani, ha van valami gáz. Kényelmes a napja, délelőtt alszik, ebéd közben dumálnak, délután nézik a Discoveryt, a Travel Channel-t. Hét körül indul. A faluban úgy tudják, svarcban éjjeliőr valami telepen, de megy már a szóbeszéd.

Betette az egyik kedvencét. Ezt annyira szerette, hogy hetente legalább egyszer végigízlelgette, szóról szóra, öblögette a szájában, mint az ivósok a bort, a pálinkát. Tudta, hogy a zsolozsma éjjeli imádságot jelent, emlékezett az éjszakákra is, amikor a holdfény és a gondok nem hagyták aludni. Benne volt minden. A telikaristolt füzetlapok, a gondolkodás a halottakon, a kicsi lány, ahogy várja, hogy szerelme legyen, és annyira várja, hogy egyszer biztosan lesz is neki. Benne volt, ahogyan régen, legelőször, még gyerekkorukban, becsukott szemmel a Perszával szorították és kérdezték egymást, hogy neked milyen? És ilyenkor, amikor leoltott lámpákkal parkolt a bekötőúton, biztonságosan tudta, hogy nem kopogtathatnak be a szélvédő üvegen azzal, hogy „mi a pálya, haver”. Együtt és egyedül volt a sötétben. Nem szégyellte magát, ahogy meztelenül sem szégyelli magát az ember, ha nincsen ottan más. Nem látják, nem nézhetik hülyének, amiért magában beszél. Kicsit azért mégis ideges volt, ezért ujjával kopogtatva a kormánykeréken, először akadozva és lemaradozva, majd egyre inkább felbátorodva mondta együtt a fülhallgatóval: „...viaskodom... de nem a gőgösöké, amit... csapzott lapokra írok... sem pedig a... halottaké... kiket madárraj és zsolozsma rejt el; csak a szeretőké, kik hunyt szemekkel minden korok bánatát ölelik...”*

* Az elhangzó idézetek szövegbeli sorrendjük szerint: Emil RuleZ! együttes: HELLO TOURIST; Makszim Gorkij: ÉJJELI MENEDÉKHELY, Gábor Andor fordítása; ELÉGIA: internetes lexikonszócikk; Ernest Hemingway: BÉRGYILKOSOK, Máthé Elek fordítása; R. L. Stevenson: A KINCSES SZIGET, Devecseri Gábor fordítása; J. D. Salinger: ILYENKOR HARAP A BANÁNHAL, Kuczka Péter fordítása; Lev Tolsztoj: HÁROM HALÁL, Szöllősy Klára fordítása; Dylan Thomas: MESTERSÉGEM, Tóth Judit fordítása.